

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح مراکز رشد و پارکهای علم و فناوری کسب و کار»

مقدمه

شرکت‌های کوچک و متوسط در رونق اقتصادی، توسعه فناوری و به تبع آن، کارآفرینی نقش بسیار مؤثری دارند. توسعه این شرکت‌ها در گرو ایجاد زیرساخت‌های لازم برای کاهش خطرپذیری آن‌ها در دوران شروع فعالیت خود می‌باشد. یکی از مهم‌ترین این زیرساخت‌ها، مراکز رشد واحدهای فناوری است. مرکز رشد واحدهای فناوری برای کارآفرینان و واحدهای کوچک و متوسطی که با تکیه بر علم و فناوری دارای ایده‌های محوری قابل تجاری شدن هستند، برای مدت چند سال اطلاعات و مشاوره‌های ضروری و نیز خدمات و تجهیزات مناسب را برای رشد و ارتقای آن‌ها ارائه داده و آن‌ها را برای حضور مستقل و مؤثر در صحنه فناوری کشور آماده می‌کند. در حقیقت مراکز رشد و پارک‌های فناوری حلقه اتصال دانشگاه با صنعت و بازار هستند. آنچه از مطالعه وضعیت ایران در مقایسه با دیگر کشورها در این خصوص نشان می‌دهد از یکسو فقدان نهادی است که با جایگاه قانونی و برخوردار از اختیاراتی که قانون برای آن وضع نموده است بتواند سیاستگذار و حامی مراکز رشد و پارک‌های فناوری باشد و از دیگر سو حدود و اختیارات مشخصی است که توسط قانون برای حمایت از این مراکز و جلوگیری از سوءاستفاده فرصت‌طلبان وضع شده باشد.

طرح حاضر با اعمال تغییر در متولی موضوع طرح (وزارت کار و امور اجتماعی) عیناً برگرفته از طرح پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس است که در گزارش شماره ۷۸۱۷ با عنوان مراکز رشد و پارک‌های فناوری منتشر شده است.

سابقه قانونی

قانون برنامه چهارم در موارد متعددی دولت را ملزم به توسعه فناوری و گسترش نقش بخش خصوصی و تعاونی کرده است که می‌توان به مواد (۴۵) و (۴۶) و به‌خصوص ماده (۴۷) قانون برنامه چهارم اشاره نمود. لکن بجز قانون برنامه، مجلس مصوبه دیگری برای حمایت و هدایت این مراکز نداشته است. از جمله مصوباتی که برای ضابطه‌مند نمودن فعالیت‌های مراکز رشد و پارک‌های فناوری در دولت مورد تصویب قرار گرفته می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱. آیین‌نامه تأسیس و راه‌اندازی مراکز رشد واحدهای فناوری (انکوباتورها)،

۲. اساسنامه مراکز رشد واحدهای فناوری،

۳. آیین‌نامه تأسیس و راه‌اندازی پارک‌های علم و فناوری،

۴. اساسنامه پارک‌های علم و فناوری،

۵. اساسنامه شهرک‌های علمی و تحقیقاتی،

۶. آیین‌نامه اجرائی ماده (۴۷) قانون برنامه چهارم توسعه.

ضرورت قانونگذاری در خصوص پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد

همان‌طور که اشاره شد رابطه بازار و صنعت با دانشگاه‌ها و مراکز علمی نیازمند یک نهادهای واسطی است که از یکسو نیازهای بازار، صنعت و شناخت پارادایم‌های جدید را مورد توجه قرار دهد و از سوی دیگر توان و نیروی دانش‌پژوهان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را برای پاسخگویی به این نیازها تنظیم نماید. تجارب جهانی نشان می‌دهد از یکسو مراکز رشد که در ادبیات بین‌المللی انکوباتور نامیده می‌شود حلقه گمشده دانشگاه‌ها برای پرورش و توانمندسازی دانش‌پژوهان در خلق ایده‌ها و شکوفایی استعدادهای کارآفرینی است و از دیگر سو پارک‌های علم و فناوری با تجمیع امکانات و استعدادها محیطی همچون خوشه‌های صنعتی برای تولیدی نمودن ایده‌ها و نزدیک نمودن دانشگاه به بازار و صنعت فراهم می‌نماید. تمامی این مطالب در حالی است که علی‌رغم تأکید قانون برنامه چهارم درک صحیحی از این نیاز وجود ندارد و امید است با تصویب یک قانون مدون و کارشناسی شده بتوان این نهادهای نوپا را مورد حمایت و هدایت قرار داد.

نقاط قوت

- حمایت قانونی از پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد،
- قانونمند شدن تسهیلات حمایتی مورد نظر در این طرح،
- دائمی شدن حمایت قانونی در مقابل حمایت پنجساله برنامه توسعه،
- پیشنهاد یک نهاد مستقل و قدرتمند برای نظارت و ساماندهی به این مراکز.

نقاط ضعف

- تعیین وزارت کار به‌عنوان متولی بنیاد مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، در حالی که وزارت علوم، وزارت صنایع و معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری می‌توانند نقش پررنگ‌تری در این خصوص داشته باشند.
- در این خصوص طبق ماده (۱۳۹) قانون برنامه چهارم لازم است به‌دلیل پیشنهاد ایجاد یک نهاد عمومی غیردولتی این طرح به صورت لایحه ارائه شود.
- مبهم بودن اصطلاح کسب‌وکار در عنوان طرح که فقط برای توجیه ورود وزارت کار ذکر شده است و حذف آن چیزی از محتوای طرح کم نمی‌کند و ذکر آن ضرورتی ندارد.

پیشنهاد

تصویب کلیات طرح حاضر (با حذف عبارت کسب‌وکار از عنوان آن) با توجه به وضعیت جاری کشور و نیازمندی‌های تقنینی برای تحقق اهداف چشم‌انداز بیست ساله و سیاست‌های کلی نظام ضروری است لکن بهتر است با نظرخواهی از مراکز رشد و واحدهای مستقر در پارک‌های فناوری و کلیه اندیشمندانی که در این خصوص ایده دارند قانونی متناسب با فضای فعلی و اهداف آینده تصویب شود. این طرح بدین لحاظ نیازمند اصلاحاتی است تا تمامی ابعاد حمایتی، نهاد پیشنهادی برای نظارت و ساختار آن مورد بررسی دقیق و تنظیم قرار گیرد.